

# **Detekcija elementarnih čestica i analiza događaja**

## **Masterclasses program u Srbiji**

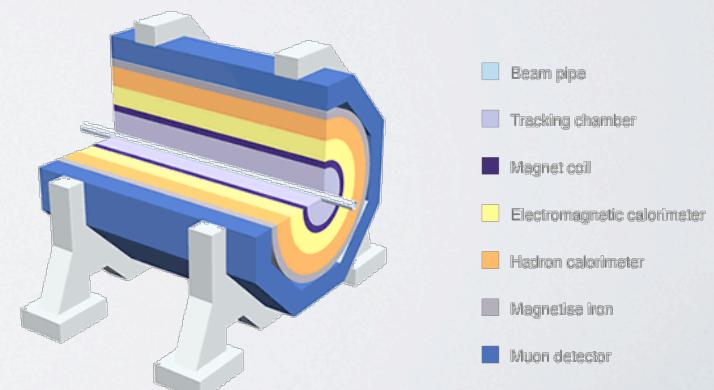
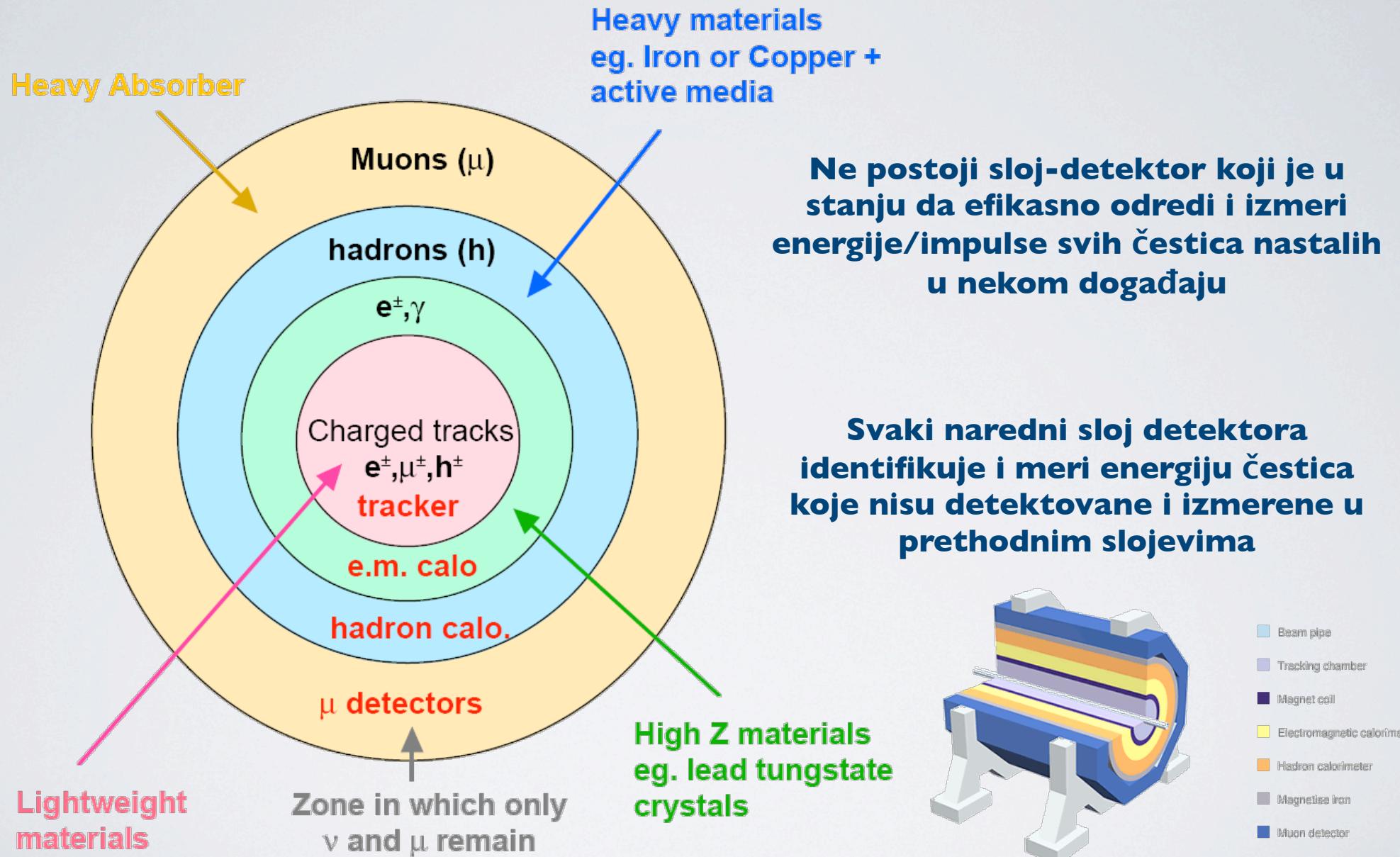
### **Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu**

**Predrag Milenović**

Institut za fiziku viokih energija i astrofiziku, Univerzitet u Floridi  
(Institut za nuklearne nauke "Vinča", Beograd)



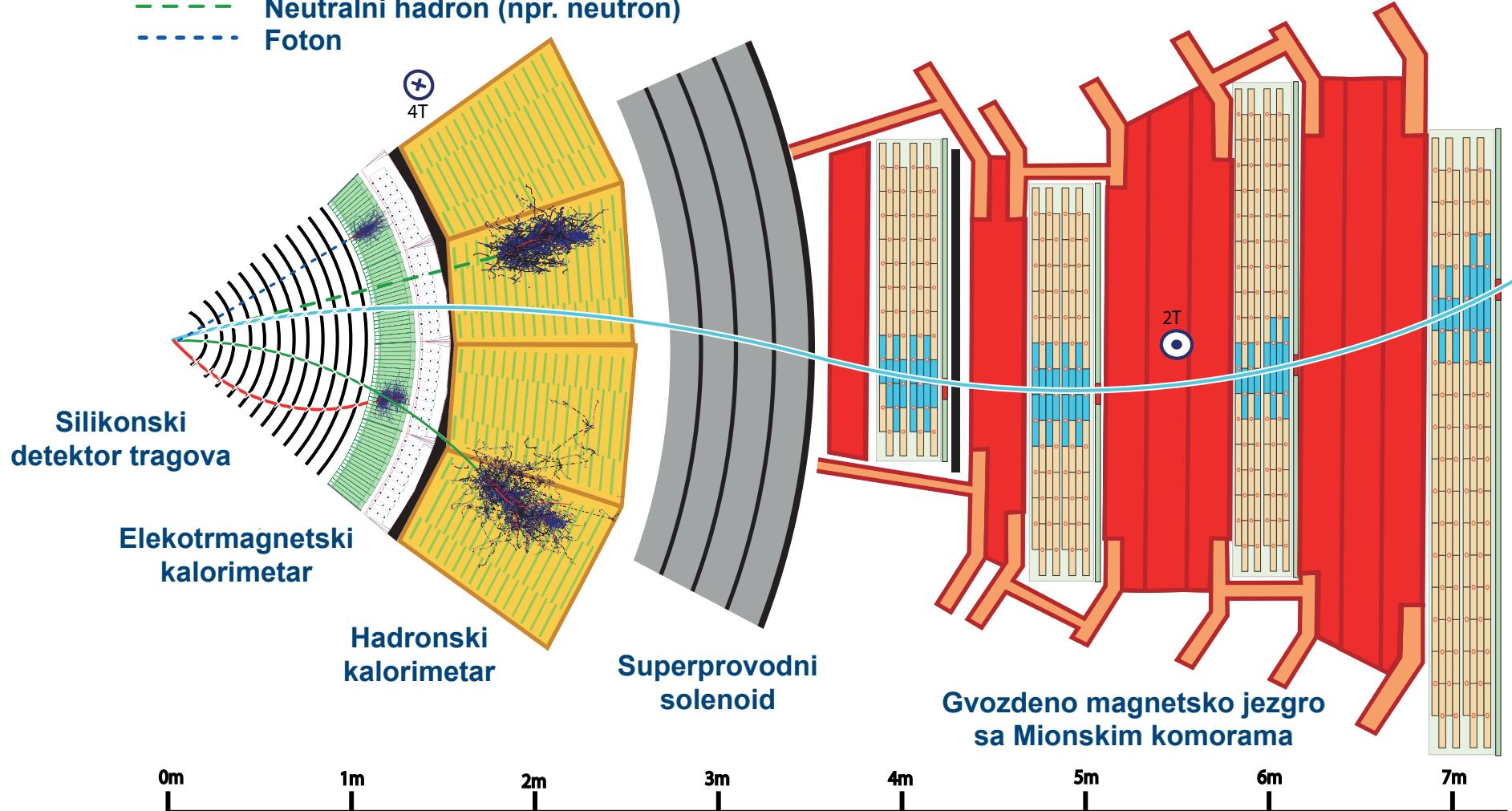
# Struktura eksperimenta u HEP



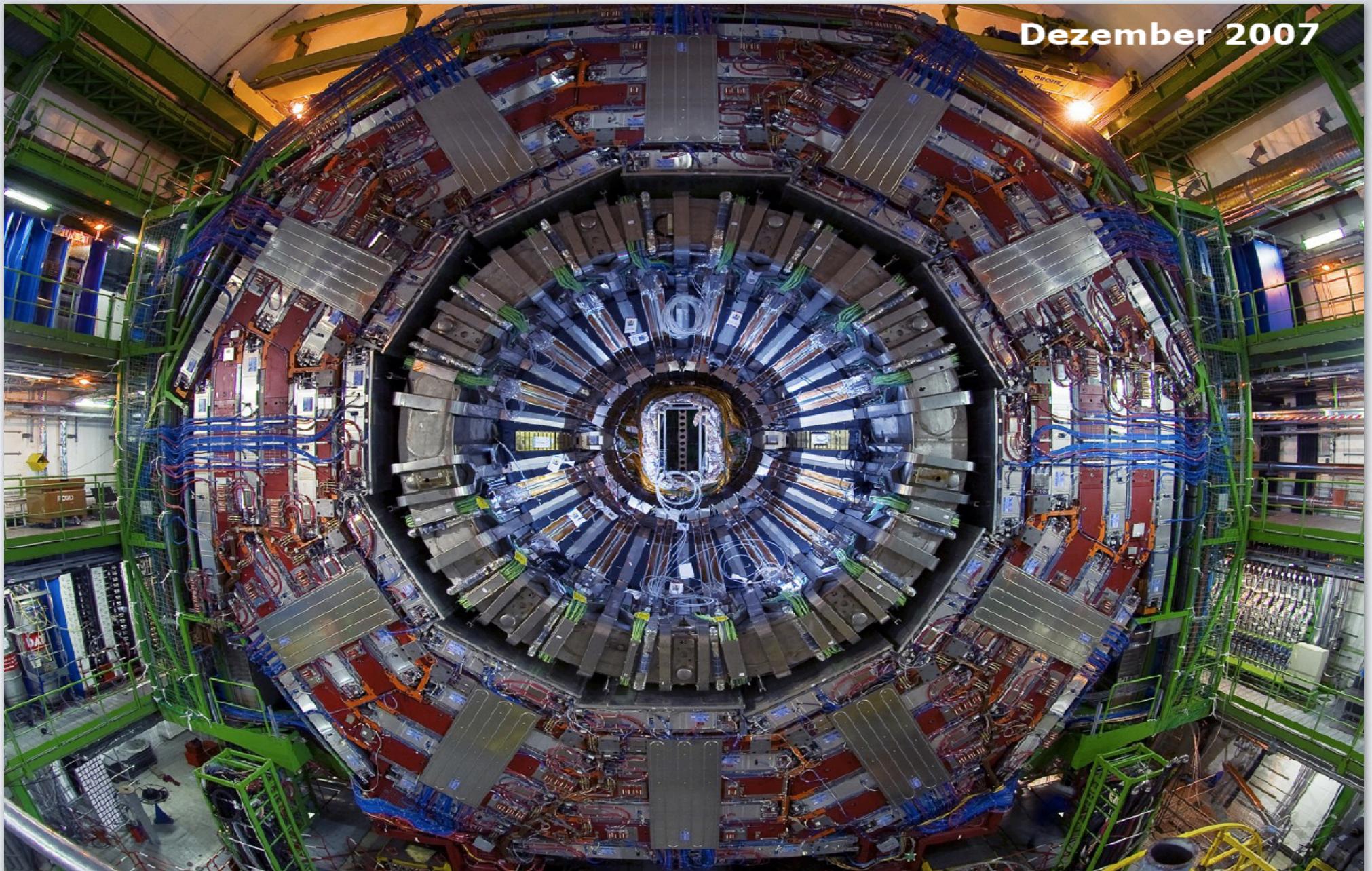
# Slojevita struktura detektora CMS

Legenda:

- Mion
- Elektron
- Naelektrisani hadron (npr. pion)
- - - Neutralni hadron (npr. neutron)
- Foton



# Kompletan detektor CMS



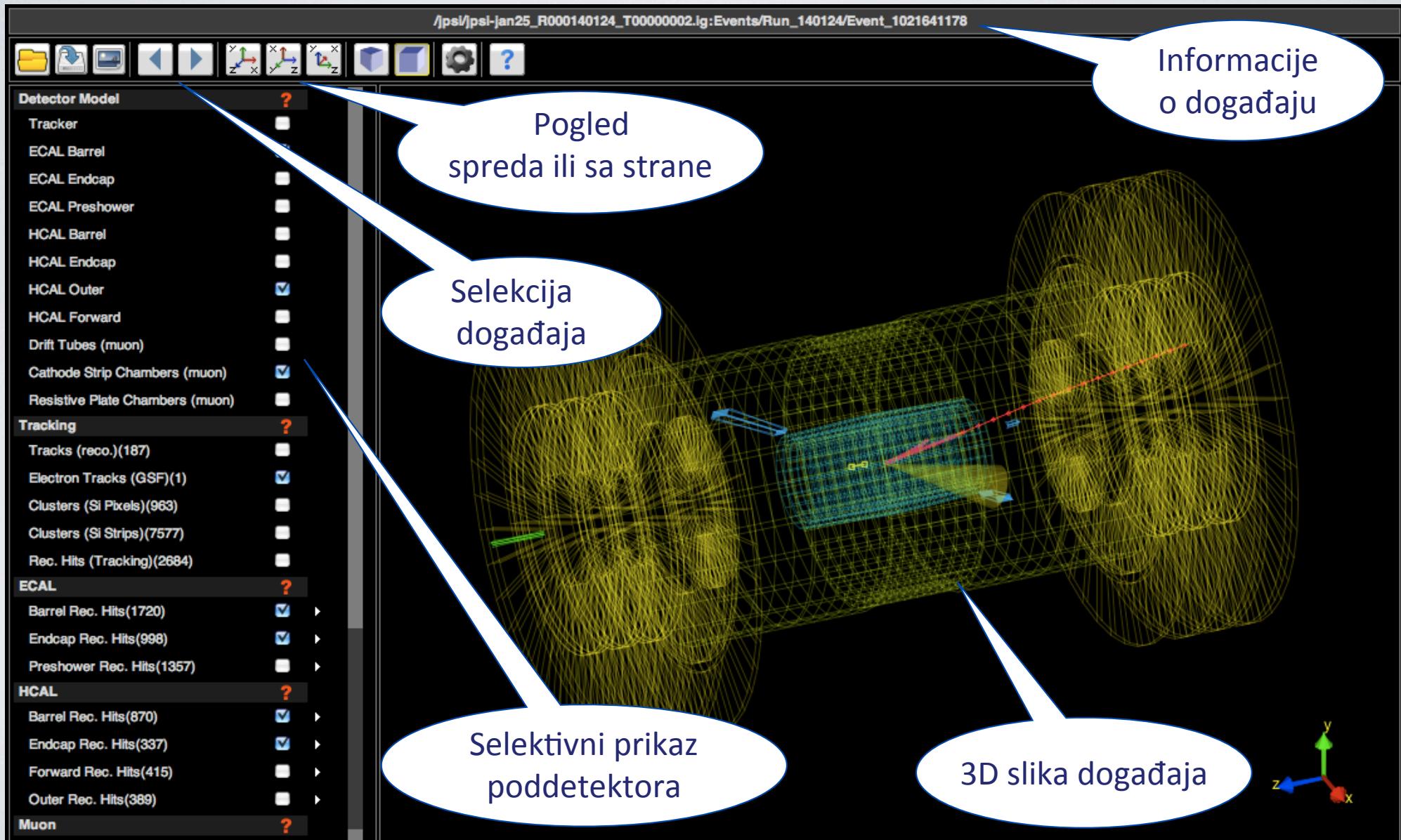
# MC 2013 – Analiza događaja

## Analiza događaja sa eksperimenta CMS:

- **Akcelerator LHC:** proton–proton sudari sa energijom **8 TeV**
- Edukativni program za vizuelizaciju događaja : **CMS iSpy**
- **Zadatak 1:** Rekonstrukcija događaja i potraga za raspadima prenosioca slabih nuklearnih interakcija:
  - pozitivan  **$W^+$**  bozon:  $W^+ \rightarrow \mu^+ + \text{neutrino}$  &  $W^+ \rightarrow e^+ + \text{neutrino}$
  - negativan  **$W^-$**  bozon:  $W^- \rightarrow \mu^- + \text{neutrino}$  &  $W^- \rightarrow e^- + \text{neutrino}$
  - neutralan  **$Z^0$**  bozon:  $Z^0 \rightarrow \mu^- \mu^+$  &  $Z^0 \rightarrow e^- e^+$
- **Zadatak 2:** Snimanje masenog spektra za događaje sa jednim  **$Z^0$**  bozonom ili parom  **$Z^0 Z^0$**  bozona. Upoređivanje rezultata sa vrednostima izmerenim na eksperimentima ATLAS i CMS.
- **Zadatak 3:** Upoređivanje i kombinovanje rezultata sa rezultatima studenata ostalih instituta koji učestvuju u ovom programu (V.C.)

# Analiza događaja - CMS

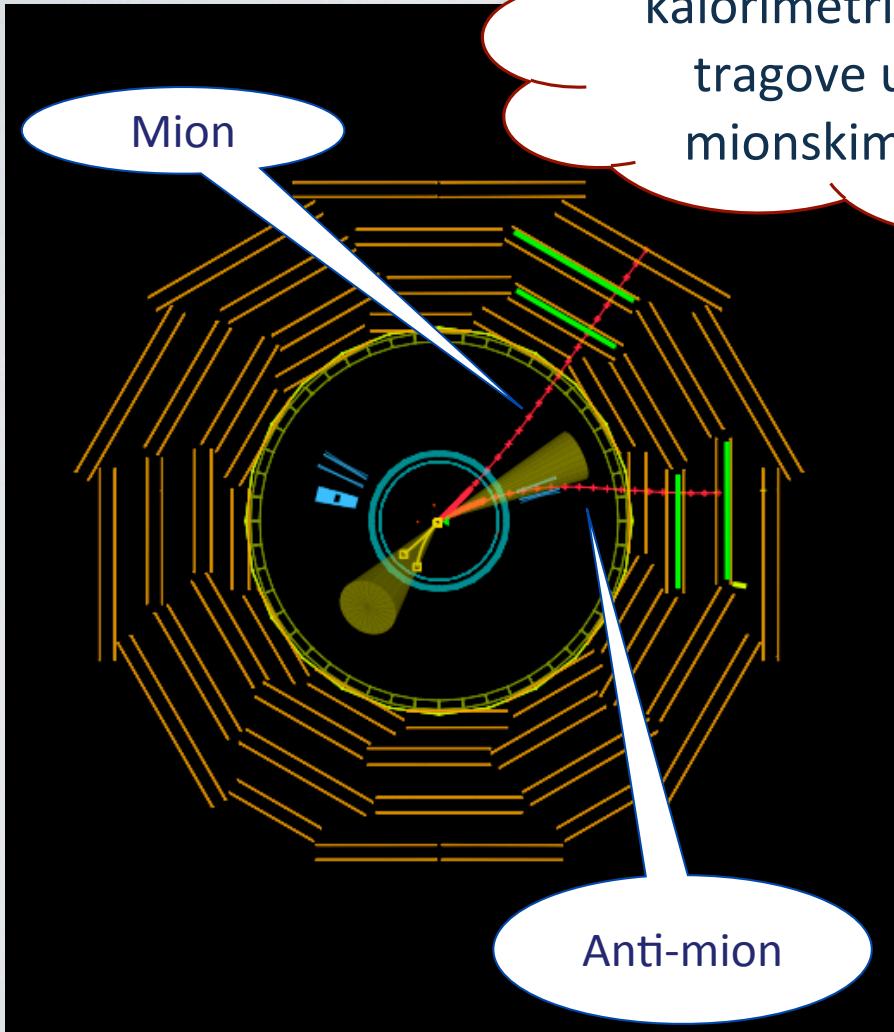
## Ekran programa iSpy



# Detekcija miona

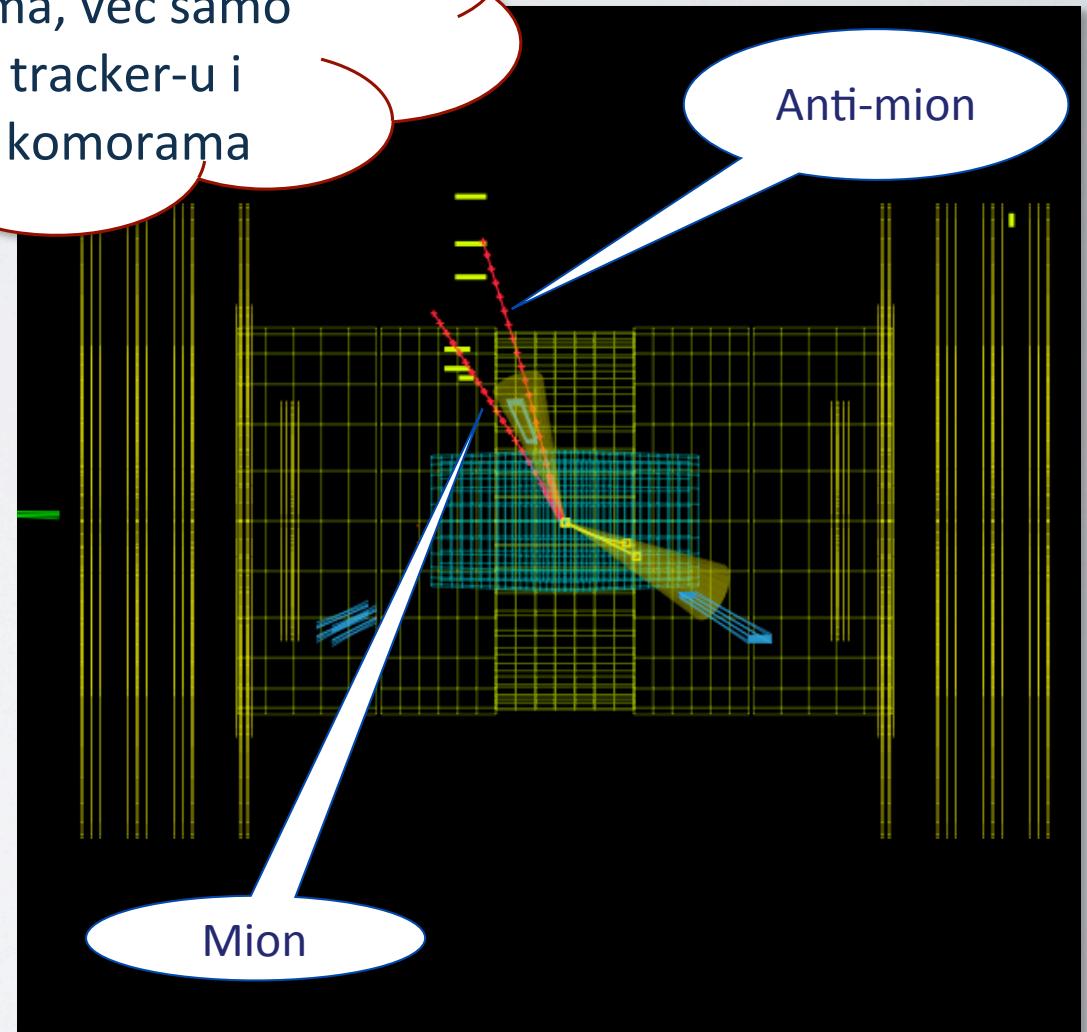
Raspad:  $J/\Psi \rightarrow \mu^+ \mu^-$

(pogled spreda)



Ne ostavljaju energiju u kalorimetrima, već samo tragove u tracker-u i mionskim komorama

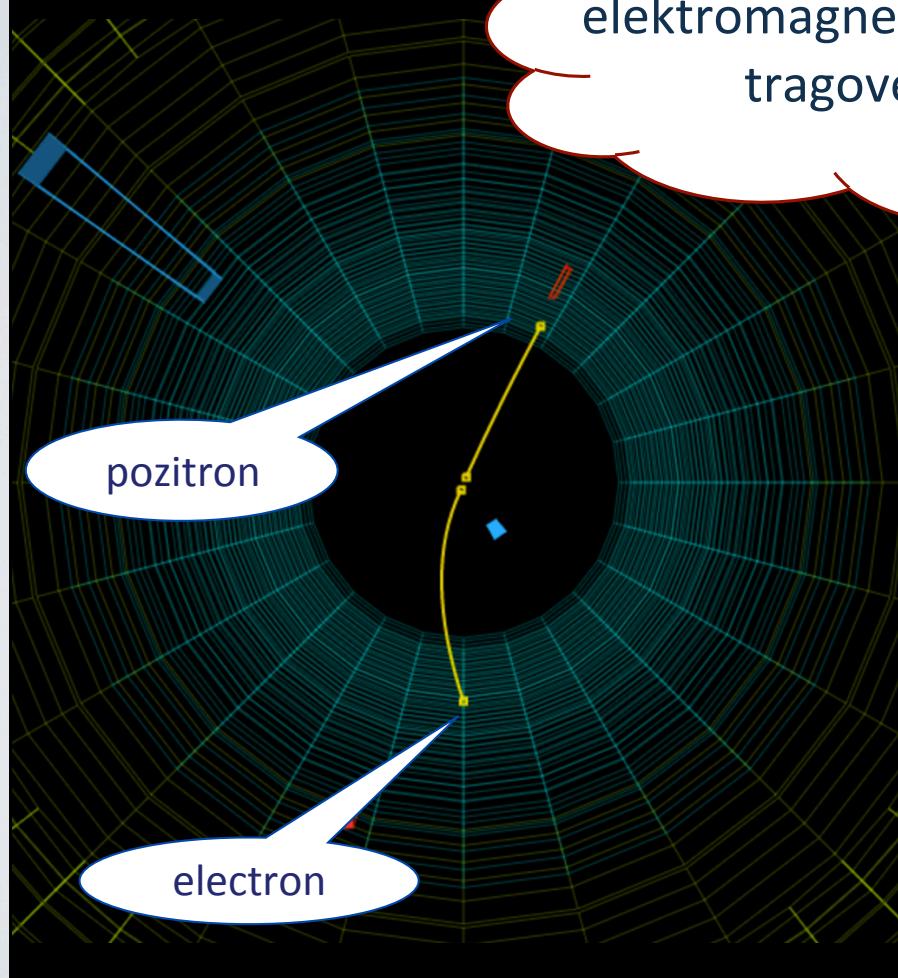
(pogled sa strane)



# Detekcija elektrona

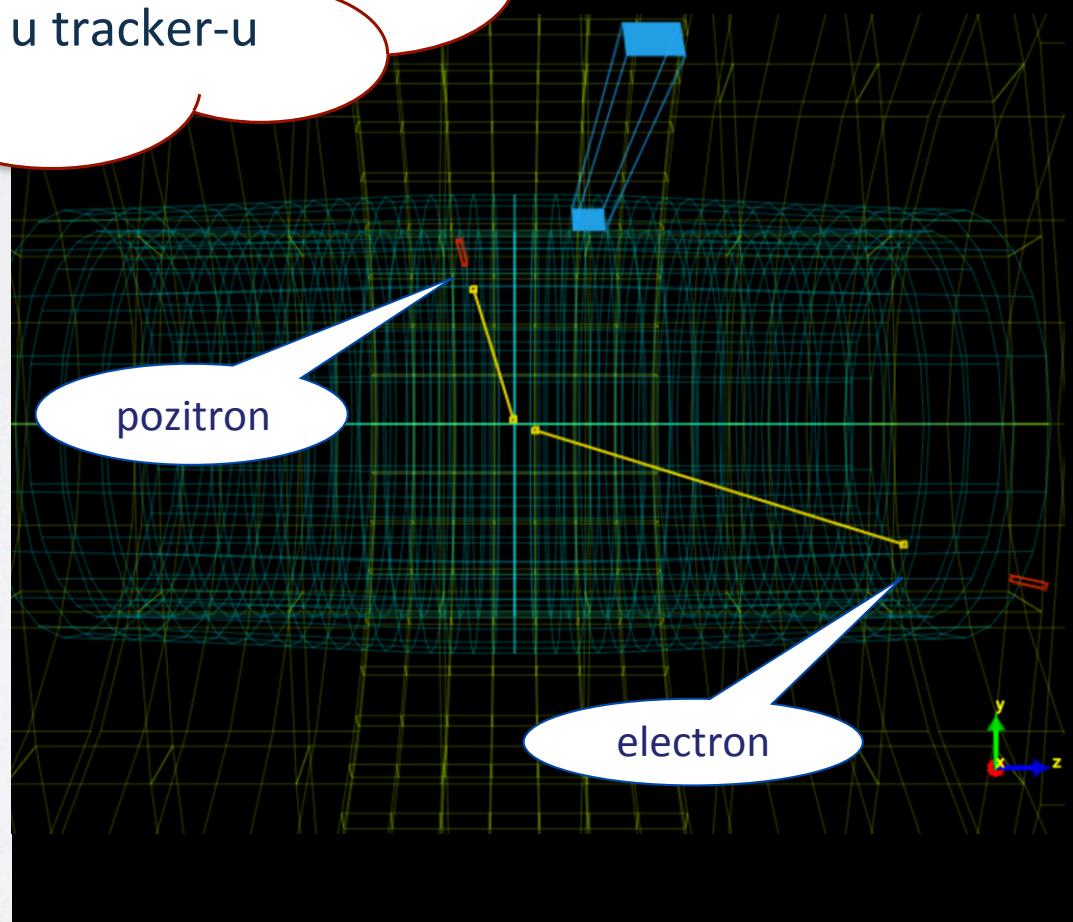
Raspad:  $J/\Psi \rightarrow e^+ e^-$

(pogled spreda)



Ostavljaju energiju u  
elektromagnetskom kalorimetru i  
tragove u tracker-u

(pogled sa strane)

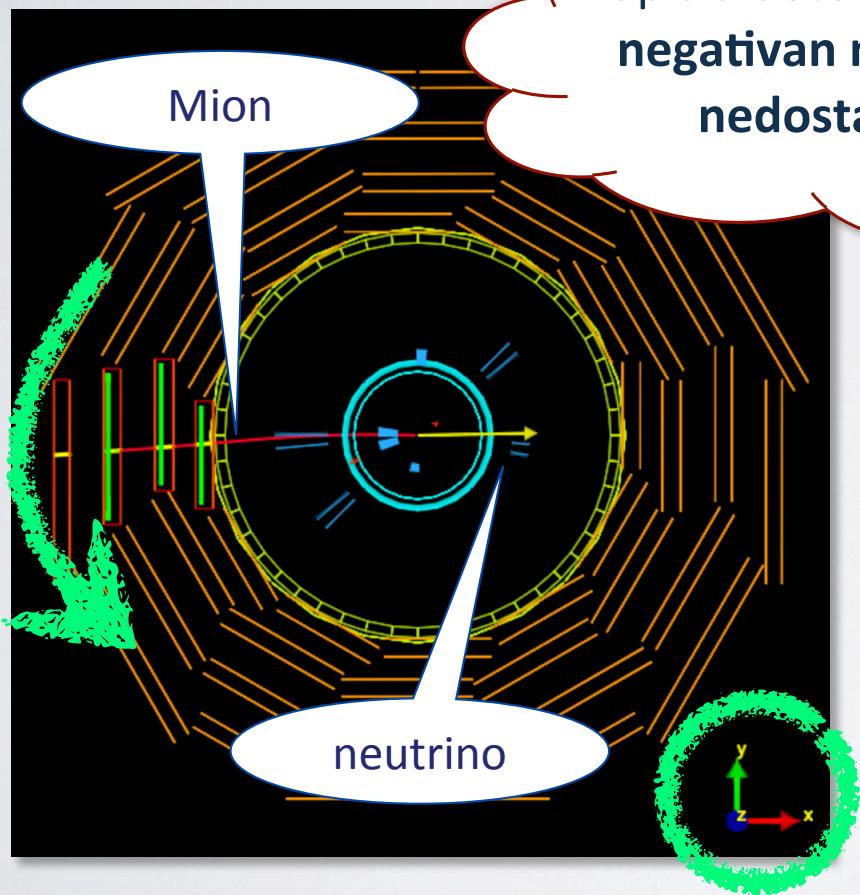


# Detekcija W- bozona

Raspadi:  $W^- \rightarrow \mu^- + \text{neutrino}$

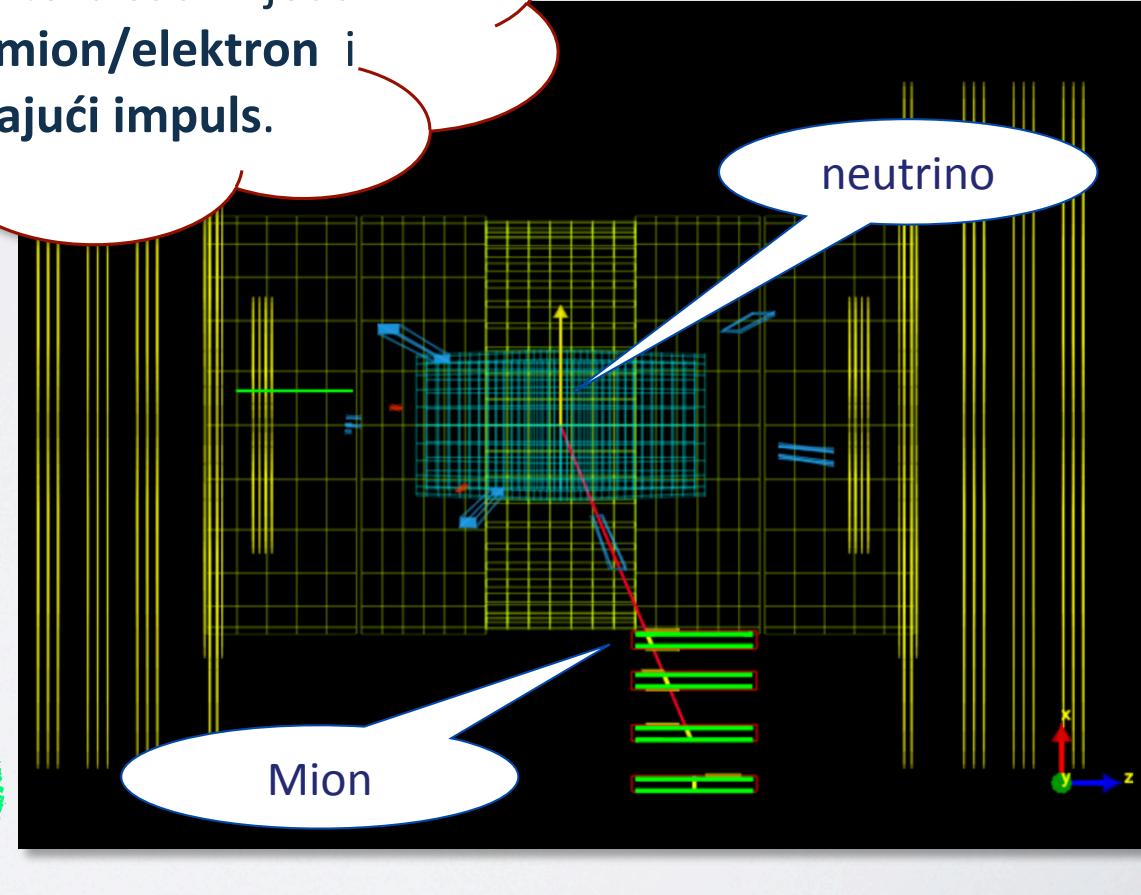
$W^- \rightarrow e^- + \text{neutrino}$

(pogled spreda)



Zapis u detektoru sadrži jedan negativan mion/elektron i nedostajući impuls.

(pogled sa strane)

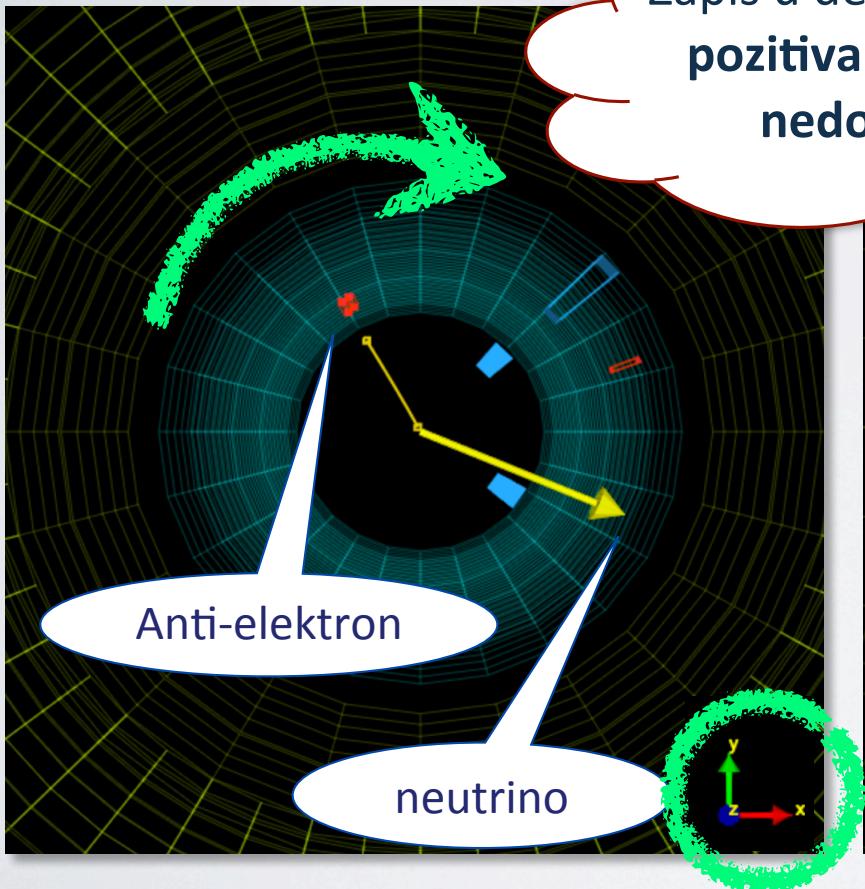


- Naelektrisanje elektrona i miona merimo na osnovu "smera zakrivljenosti" traga u magnetnom polju

# Detekcija $W^+$ bozona

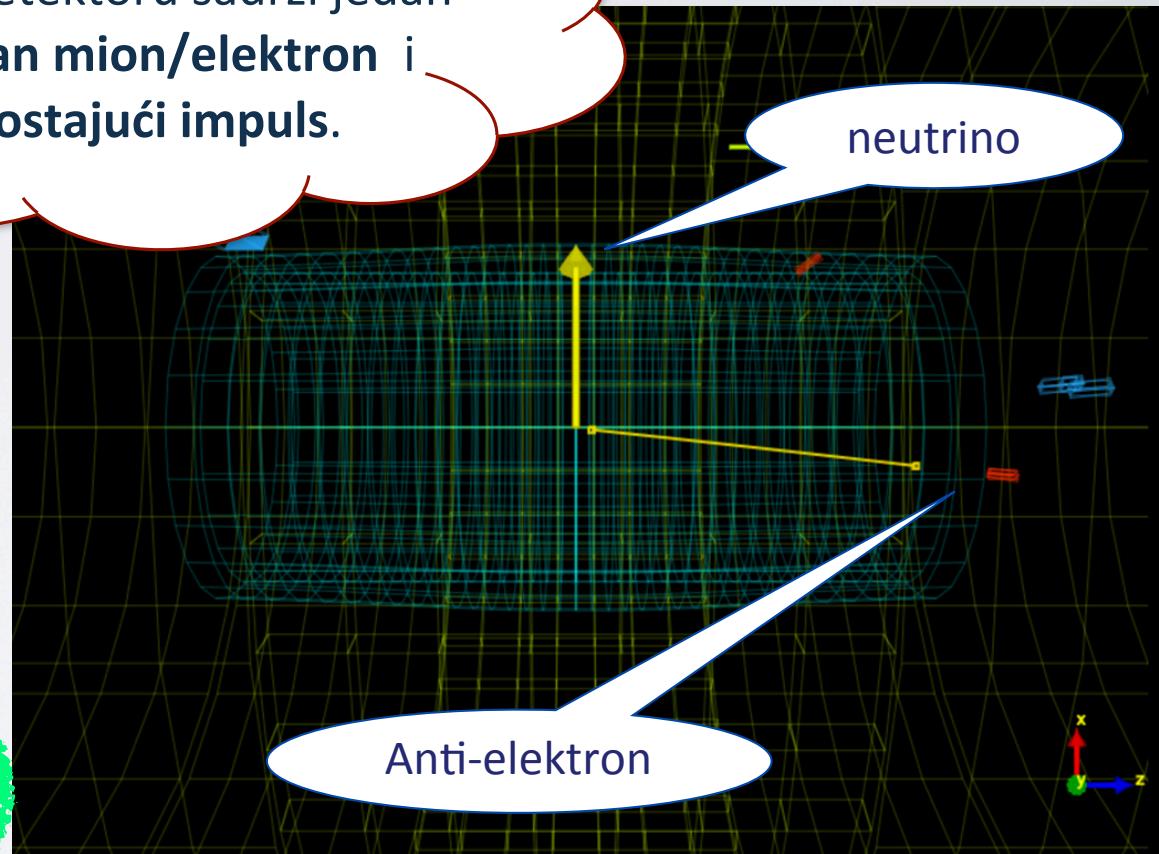
Raspadi:  $W^+ \rightarrow \mu^+ + \text{neutrino}$   
 $W^+ \rightarrow e^+ + \text{neutrino}$

(pogled spreda)



Zapis u detektoru sadrži jedan pozitivan mion/elektron i nedostajući impuls.

(pogled sa strane)

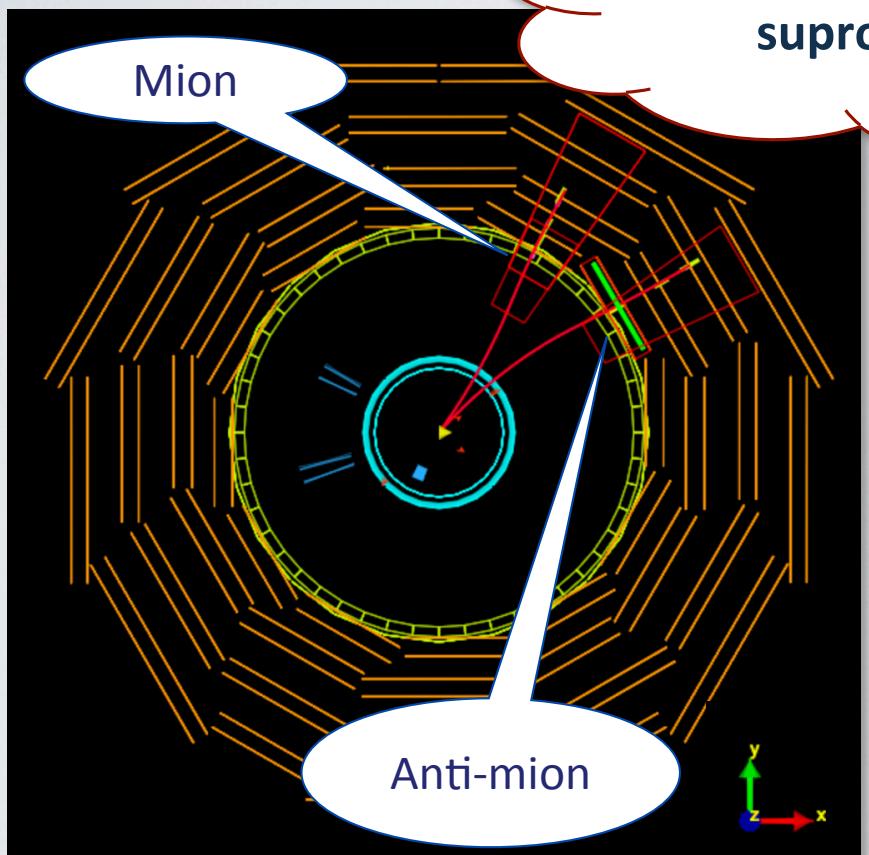


- Naelektrisanje elektrona i miona merimo na osnovu "smera zakrivljenosti" traga u magnetnom polju

# Detekcija $Z^0$ bozona

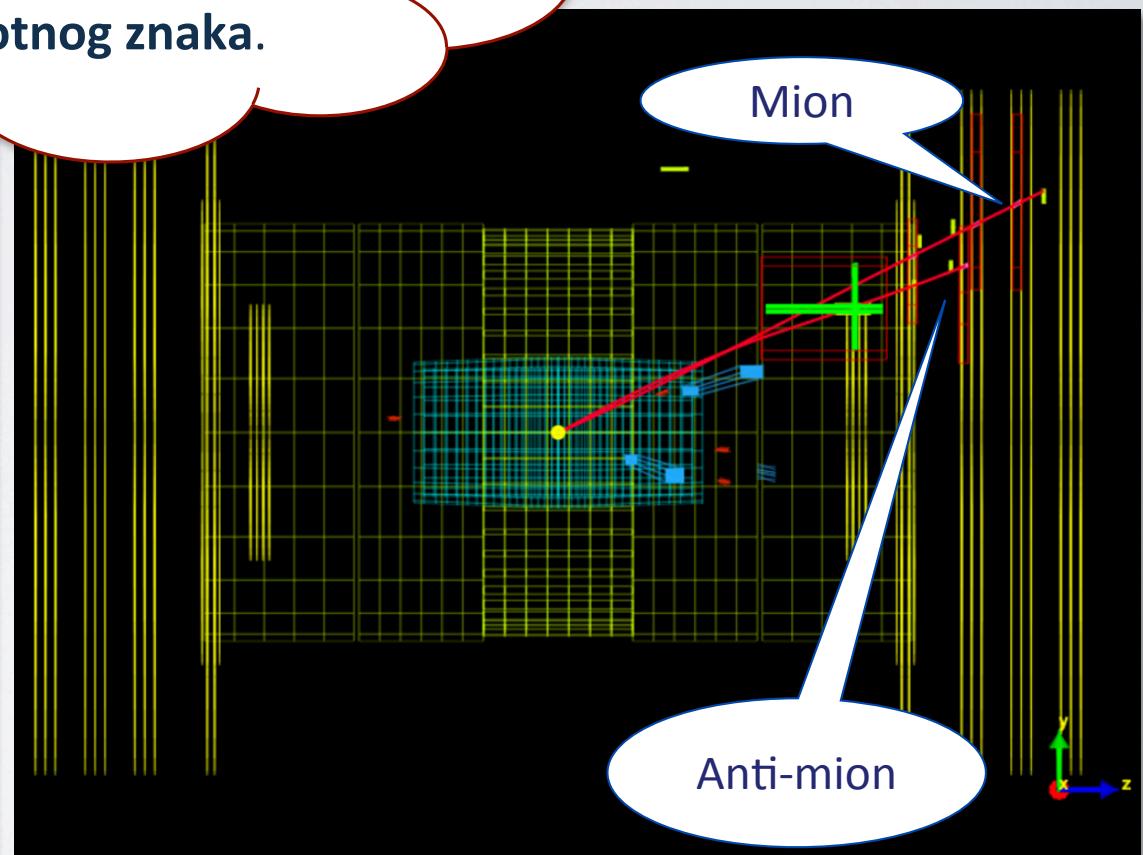
Raspadi:  $Z^0 \rightarrow \mu^+ \mu^-$   
 $Z^0 \rightarrow e^+ e^-$

(pogled spreda)



Zapis u detektoru sadrži jedan  
par miona ili elektrona  
suprotnog znaka.

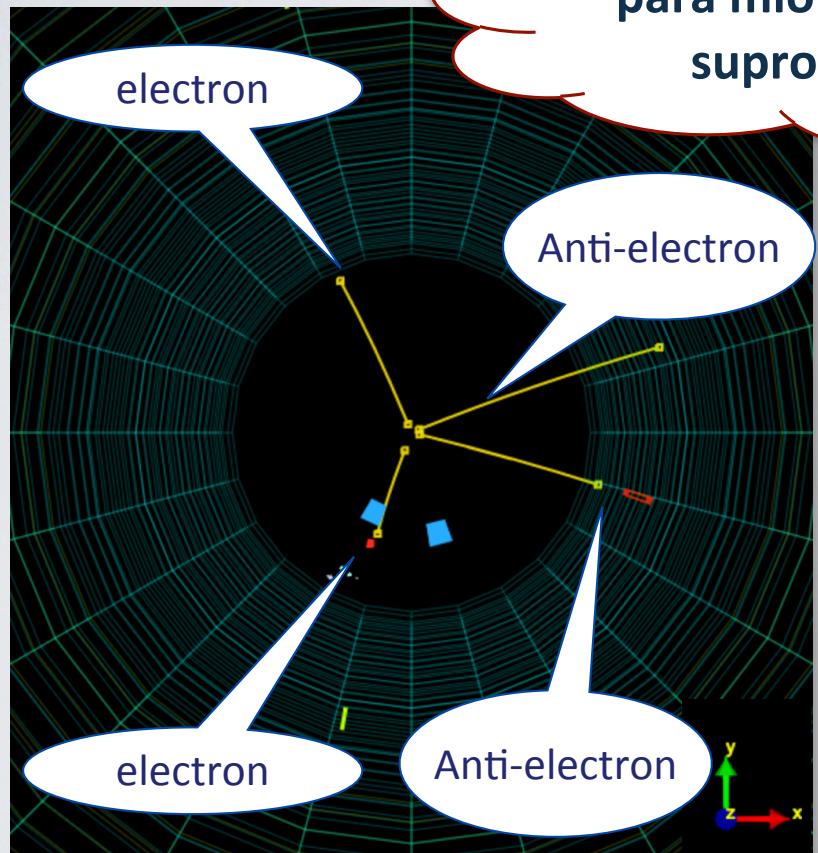
(pogled sa strane)



# Detekcija para $Z^0Z^0$ bozona

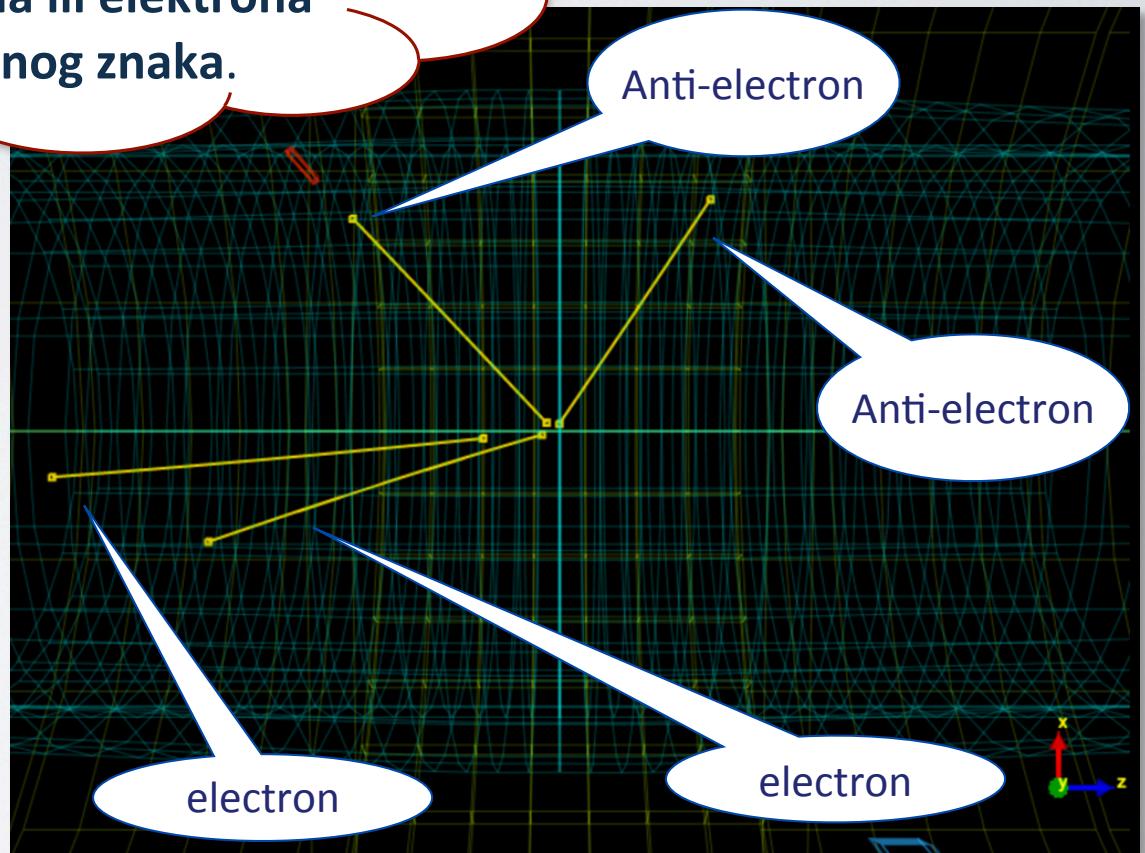
Raspadi:  $Z^0 Z^0 \rightarrow \mu^+ \mu^- \mu^+ \mu^-$  &  $Z^0 Z^0 \rightarrow e^+ e^- e^+ e^-$   
 $Z^0 Z^0 \rightarrow \mu^+ \mu^- e^+ e^-$

(pogled spreda)



Zapis u detektoru sadrži dva  
para miona ili elektrona  
suprotnog znaka.

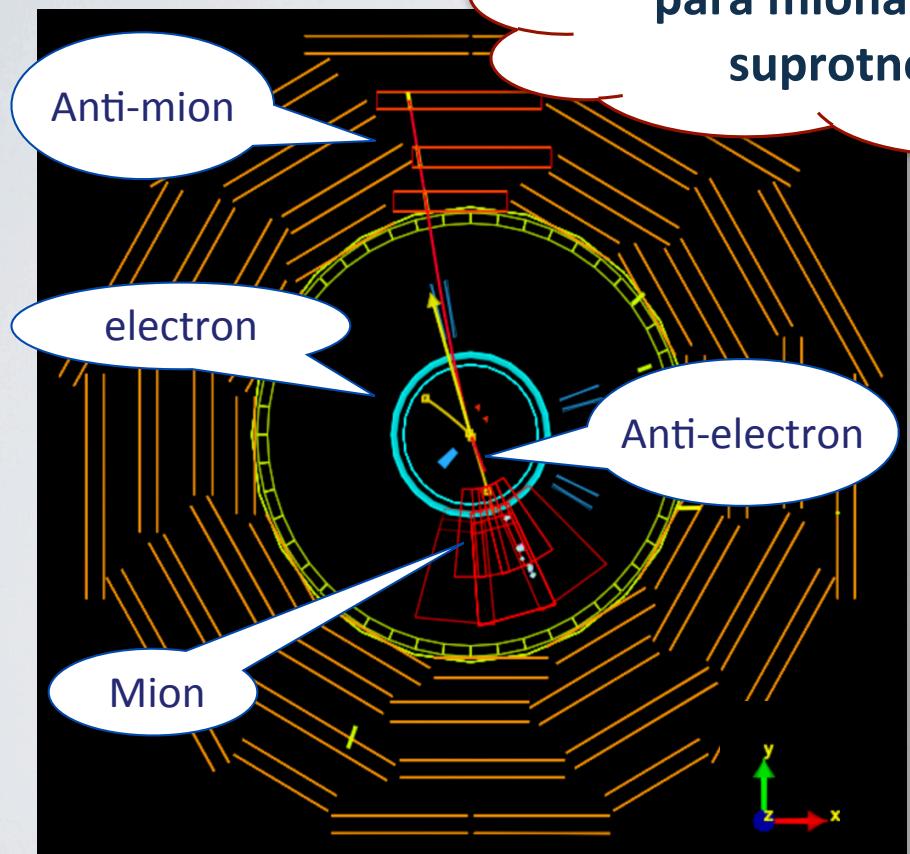
(pogled sa strane)



# Detekcija para $Z^0Z^0$ bozona

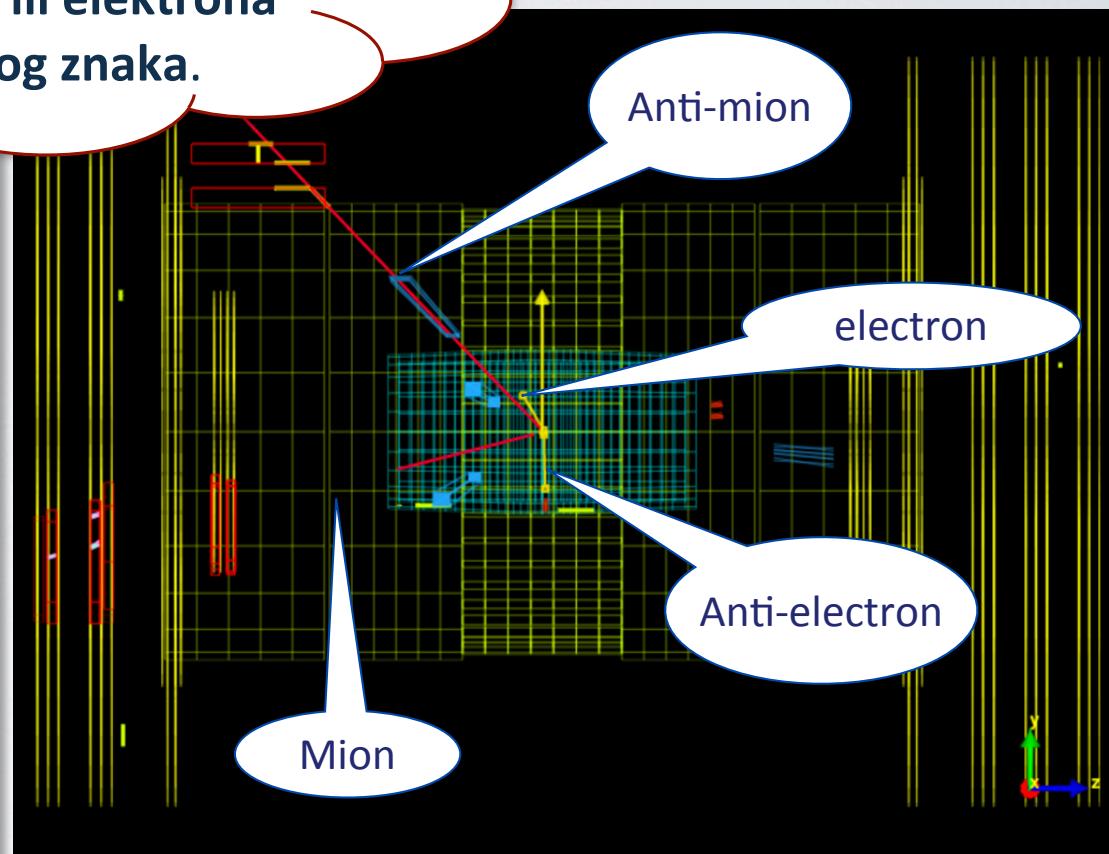
Raspadi:  $Z^0Z^0 \rightarrow \mu^+ \mu^- \mu^+ \mu^-$  &  $Z^0Z^0 \rightarrow e^+ e^- e^+ e^-$   
 $Z^0Z^0 \rightarrow \mu^+ \mu^- e^+ e^-$

(pogled spreda)



Zapis u detektoru sadrži dva  
para miona ili elektrona  
suprotnog znaka.

(pogled sa strane)



# Unošenje rezultata - identifikacija dogadaja

EditGrid

Spreadsheet /qnmasterclasses /CMSWZ2013cern1403

File Edit View Format Insert Data Share Publish Collaborate Macro Help

Arial 11 pt B I U S WRA P % 5.00 Σ

Q777 - foo

	A	B	C	D	E	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1	Dataset	Ord No	Ev No	electron	muon	W+ cand	W- cand	W cand	Z cand	"zoo"	ZZ cand	Mass	Mass-->odd		
748	masterclass_8	712	145107936	1			1					88.70	89		
749	masterclass_8	713	151485214			1				1					<- enter in massplot tab
750	masterclass_8	714	155570482				1								
751	masterclass_8	715	167906653			1		1							
752	masterclass_8	716	173233900			1		1							
753	masterclass_8	717	176329404			1			1						
754	masterclass_8	718	177832572			1				1					
755	masterclass_8	719	177961104			1				1					
756	masterclass_8	720	182379256			1		1							
757	masterclass_8	721	187565444			1			1						
758	masterclass_8	722	187863806	1						1					
759	masterclass_8	723	198627847	1						1		99.07	99		<- enter in massplot tab
760	masterclass_8	724	207851362	1				1			1				
761	masterclass_8	725	208223322	1						1					
762	masterclass_8	726	209005266	1						1					
763	masterclass_8	727	214668394	1				1							
764	masterclass_8	728	220971693	1				1							
765	masterclass_8	729	223246523	1					1						
766	masterclass_8	730	225316422	1					1						
767	masterclass_8	731	227080019			1		1							
768	masterclass_8	732	228545532			1		1							
769	masterclass_8	733	231706892			1			1						
770	masterclass_8	734	232815808	1						1					
771	masterclass_8	735	250160544	1						1					
772	masterclass_8	736	25487594	1						1		102.10	103		<- enter in massplot tab
773	masterclass_8	737	255804479	1			1								
774	masterclass_8	738	25707056			1				1		3.15	3		<- enter in massplot tab
775	masterclass_8	739	27322212			1					1	9.11	9		<- enter in massplot tab
776	masterclass_8	740	274732991												
777	masterclass_8	741	292749961												
778	masterclass_8	742	295992678												

+ ◀ ▶ How to Data\_Lodz(1) Data\_Lodz(2) Data\_Lodz(3) Massplot\_Lodz Results\_Lodz Data\_Jerusalem Massplot\_Jerusalem Results\_Jerusalem Data ↻

Done Read Write login to join chat room.

## **Unošenje rezultata - masa $Z^0$ i/ili $Z^0Z^0$ bozona**

EditGrid

Spreadsheet / qnmasterclasses / CMSWZ2013cern1403

File Edit View Format Insert Data Share Publish Collaborate Macro Help

A1 - for

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z AAABACADEAFAGAHAI AJAKALAMANACAPAQARASATAUAVAWAXAYAZBABBBCBDBEKFGBHBI BJBKBLBMNBNCBQBQBR

ručno unošenje podatka u tabelu

Number of Events per 2 GeV Interva.

Invariant Mass (GeV)

Place a "1" above each result you get rounded to the nearest odd number. If there is a "1" the Neutrino is placed in with its neutrino partner's 1's.

Totals: 2 19 6 7 9 10 0 4 6 2 20 4 1 1 1 2 0 0 0 2 0 2 1 2 1 1 4 2 5 5 4 0 2 2 0 4 3 2 2 5 3 5 16 12 12 6 2 2 0 1 0 0 0 1 0 0 0 0 3 0 0 4 0 0 0 0

automatska generacija distribucije mase

Mass Plot

No. of Events / 2 GeV

Mass (GeV)

# Konačni rezultati u Novom Sadu

A1	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
dataset	electron	muon	W+cand	W-cand	W cand	Zcand	"zoo"	ZZ cand		sum events	
masterclass_1	31	32	20	21	0	0	8	2		51	
masterclass_2	15	12	11	10	2	2	7	0		32	
masterclass_3	39	54	43	32	1	16	4	1		59	
masterclass_4	33	23	33	17	0	6	3	1		59	
masterclass_5	37	21	26	17	6	8	2	0		59	
masterclass_6	39	20	20	15	1	8	14	1		59	
masterclass_7	22	18	15	11	2	11	8	1		48	
masterclass_8	20	35	28	15	8	3	7	1		62	
masterclass_9	42	61	30	42	5	7	15			100	
masterclass_10	39	52	37	34	15	5	8	0		99	
masterclass_11	35	15	17	13	5	6	5	12		58	
masterclass_12	23	27	18	14	4	8	0			53	
masterclass_13	23	23	24	10	0	8	4	2		48	
masterclass_14	28	11	17	12	1	16	2	0		48	
masterclass_15	48	31	22	25	4	22	1	0		74	
masterclass_16	37	47	35	20	6	16	3	1		81	
masterclass_17	14	28	24	13	1	12	10	2		62	
masterclass_18	45	52	33	24	2	19	3	13		94	
masterclass_19	0	0	0	0	0	0	0	0		0	
	570	562	453	345	63	173	113	38 <- Institute Totals			
21											
22											
23											
24											
25											
26											
27											
28											
29											
30											
31											
32											
33											
34											
35											
36											
37											
38											
39											
40											

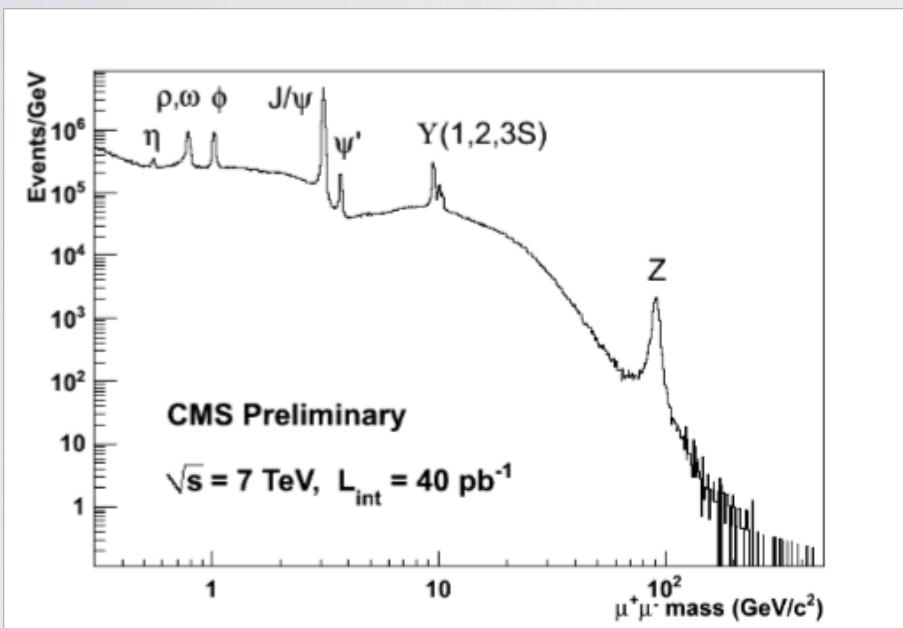
zajednički rezultati na osnovu svih analiziranih događaja u Novom Sadu

distribucije mase na osnovu svih analiziranih događaja

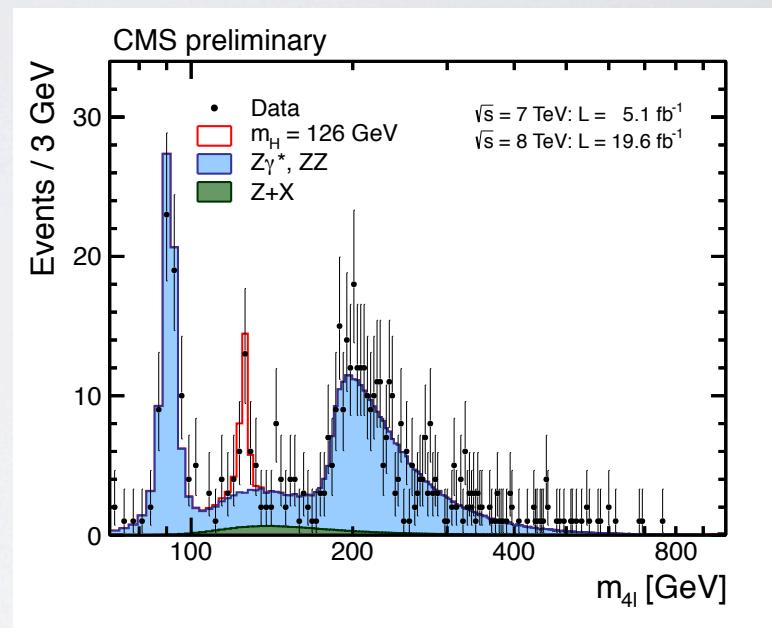
upoređivanje rezultata sa drugim institutima i diskusija sa naučnicima u CERN-u

# Maseni spektar za jedan ili dva $Z^0$ bozona

Masesni spektar J/Psi i Y mezona,  $Z^0$  bozona  
i mnogih drugih čestica



Masesni spektar za par  $Z^0Z^0$  bozona

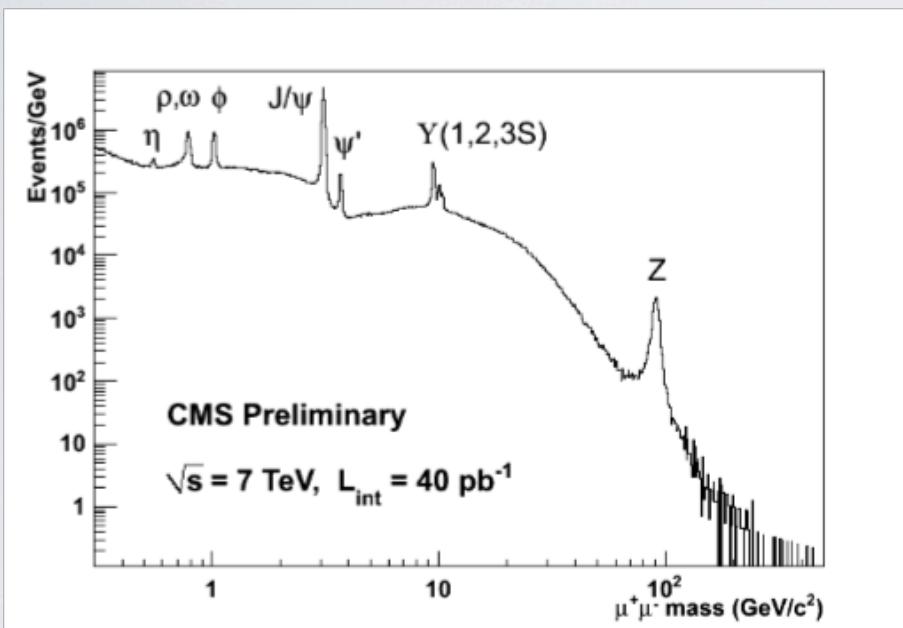


Kreirajte i vi histogram invarijantne mase za događaje sa  $Z^0$  bozonima!

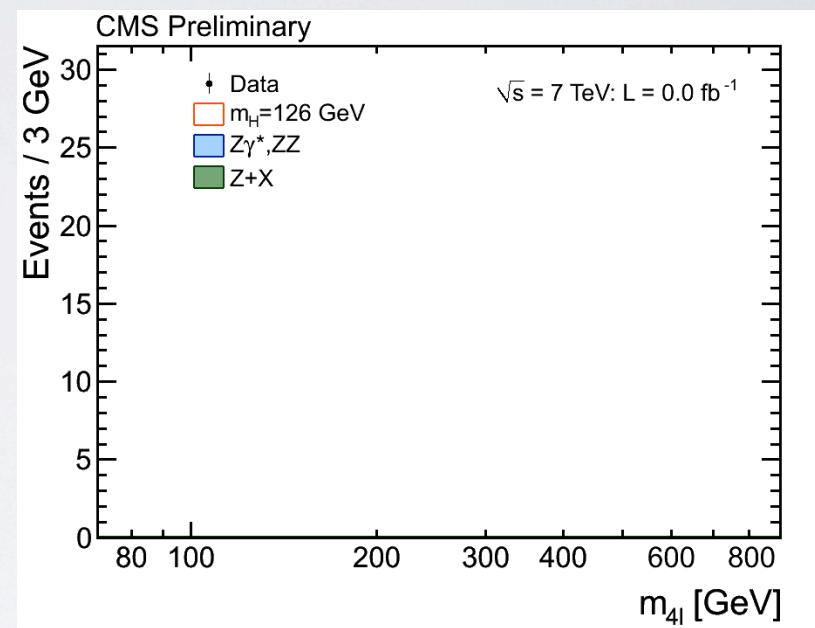
Ko zna, možda ćete bas vi imati sreće da pronađete događaje koji su potencijalno raspadi Higgs bozona na dva  $Z^0$  bozona!!!

# Maseni spektar za jedan ili dva $Z^0$ bozona

Masesni spektar J/Psi i Y mezona,  $Z^0$  bozona  
i mnogih drugih čestica



Masesni spektar za par  $Z^0Z^0$  bozona



Kreirajte i vi histogram invarijantne mase za događaje sa  $Z^0$  bozonima!

Ko zna, možda ćete bas vi imati sreće da pronađete događaje koji su potencijalni raspadi Higgs bozona na dva  $Z^0Z^0$  bozona!!!

# Vežbe MC 2013 mogu da počnu!

Nadamo se da ćete uživati i da ćete se dobro zabaviti!

